

Literaturanmeldelser.

Eric Boman: Antiquités de la Région Andine de la République Argentine et du désert d'Atacama. 2 Bind. Med 3 Kort, 82 Tavler og 73 Illustrationer. Paris 1908.

I to vægtige og statelige Bind fremlægger den svenske Etnograf E. Boman Resultaterne af en arkæologisk og etnologisk Undersøgelsesrejse, som han foretog i Sydamerika i 1903 som Medlem og Medarbejder af Créquit Montforts og Sénéchal de la Granges franske videnskabelige Ekspedition. Denne »Mission scientifique« havde til Formaal at iværksætte en omfattende videnskabelig Udforskning af Naturforholdene og de oprindelige Menneskesamfund i det vestlige og sydlige Sydamerika: i Peru, Bolivia, Chile og Argentina, altsaa langs Andeshjærgenes østlige og vestlige Affald. En Stab af Medarbejdere har allerede udsendt Beskrivelser af geologisk, zoologisk, arkæologisk, antropologisk og sprogligt Indhold. Forfatteren af det her omtalte Værk har tidligere (1901) deltaget i den svenske Ekspedition til Sydamerika, der blev ledet af Erland Nordenskiöld.

Bomans Værk giver først en udførlig geografisk-historisk Oversigt over den tidligere Fordeling af Indianerstammerne i de Egne, han særlig vil beskrive, nemlig i Argentinas nordvestlige Hjørne, hvor Andeshjærgene eller deres Udløbere breder sig over Grænserne mellem dette Land, Chile og Bolivia. Her ligger den store ørkenagtige Atacama Højslette (»Puna d'Atacama«), hvor Paranas vestlige Bifloder udspringer, ca. 3500 Meter over Havet. I 1899 afstod Chile dette Territorium til Argentina. Det er geografisk kun delvis udforsket, skønt Spanierne forlængst har taget disse og omliggende Egne i Besiddelse. Højsletten bebos af ca. 2500 Mennesker, der skal tale en Dialekt af det meget udbredte Quichua Sprog.

Blandt de Indianerstammer, der omtales i Værket, kan eksempelvis nævnes Diagiter, Araukaner, Hyarper, Tonokotéer, Lule, Omaguakaer. I et indledende »etnisk Kort« over Andesregionen mellem 22° og 33° s. Br. søger Forf. ikke blot at bestemme disse Indianeres nuværende Omraader, men ogsaa gennem talrige Henvisninger til Opdagelses- og Missionslitteraturen (overvejende

spansk) at belyse deres tidligere Vandringer og Tilskikkelser. En af hans Hovedopgaver var at undersøge Ruiner og Grave efter et nu uddødt Folk, som engang beboede den nævnte Atacamahøjslette. Dette Folks Plads er rimeligvis indenfor de evropæiske Opdagelses Tid blevet indtaget af Susquesindianerne, der holder sig adskilt fra alle omboende Stammer og lever af Jagt og Kvægavl. Endskønt de selv synes at være overbeviste om, at deres Forfædre har levet i Susques siden Verdens Skabelse, mener dog Forf. at kunne paavise, at de er senere Indvandrere (S. 467—469). De fundne Ruiner vidner om, at den ældre Befolkning i samme Egn tilhørte en anden Stamme.

De arkæologiske Undersøgelser har ikke blot ført til Opdagelsen af mange Ruiner, Begravelsespladser og gamle Veje, men til Fundet af en Mængde Redskaber og Brugsgenstande af Ben, Træ, Metal, Sten, brændt Ler osv., ofte visende interessante Ornamentter. Ogsaa adskillige Klippeindskrifter og farvelagte Tegninger fra Huler beskrives. Der mangler heller ikke i Forf.s Materiale folkloristiske Bidrag fra de nulevende Indianere; men paa dette Omraade yder han vistnok mindre end paa det arkæologiske. — Bogen synes mig i det hele at være skreven baade med en tiltalende Livlighed og med Kritik. Den store, værdifulde Kildefortegnelse i Slutningen af det sidste Bind, i hvilken op imod 400 Bøger nævnes, er et Vidnesbyrd om, med hvor stor Alvor Forf. har ønsket at lægge Grunden til sin Bygning. Det vilde kun være naturligt, om dette Værk vakte Opmærksomhed og høstede Anerkendelse ved dette Aars Amerikanistkongres i Buenos Aires. Det indeholder nye og betydelige Bidrag til Kendskabet om den sydamerikanske Urbefolknings Kultur.

W. Thalbitzer.

Isforholdene i de arktiske Have 1909. Udgivet af Det danske meteorologiske Institut. Bearbejdet af Kaptajn C. J. Hansen.

Den foreliggende Oversigt for 1909 er som de tidligere ledsaget af en Del smukke Kort, hvorpaa Isforholdene fra April til August er indtegnede. Kommandør Garde, der ellers plejer at bearbejde

det Institutet velvilligst tilflydende Materiale, er paa Grund af anden Tjeneste forhindret heri, hvorfor Bearbejdelsen nu er overtaget af Kaptajn C. J. Hansen, Chef for Institutets nautiske Afdeling.

I den almindelige Oversigt omtales som Aarets epokegørende Begivenhed i den arktiske Forskning, at Amerikaneren »Peary«, der i Vinteren 1908—09 overvintrede med Skibet »Roosevelt« ved Kap Sheridan, paa en Slæderejse naaede Nordpolen den 6. April 1909.

Hvad Isforholdene i Hvide Havet angaar, da har disse indtil Juni været ret vanskelige, ligeledes i Barents Havet, særlig laa her den nordlige Isgrænse langt sydlig. Hen i August forandredes Forholdene til det bedre, Hertugen af Orleans Skib »Belgica« traf da Iskanten ret nordlig, og denne trak sig i Maanedens Løb yderligere Nord paa (c. 1° Br.). Belgica mødte i Barentshavets nordlige Del væsentlig Vinteris eller nylig brudt Kystis, derimod meget lidt Polaris. Spitsbergen var i 1909 ret belempret med Is; den blev længe liggende og gik sent bort fra Bugterne. Aaret 1909 tillod ikke en Omsejling af Øgruppen, hvilket ogsaa sjældent har fundet Sted. Sidste Gang, det skete, var i 1898, da den svenske Ekspedition under Nathorst tillige omsejlede Giles Land.

I Modsætning til Isforholdene paa de nævnte Steder staar Forholdene i Grønlandshavet og Danmarks-Strædet. Isgrænsen laa vestligere end normalt, og ved Angmagsalik blev der isfrit tidligere end almindeligt. Ligeledes fandtes der i Grønlandshavet meget lidt Polaris Syd for 78° Br. Herefter synes der at have været ringe Drift i Polarbassinets Is i Foraarsmaanederne. Islands Kyster var omtrent isfri, kun fra 8.—24. Juni laa der Is i Nærheden af Kap Nord. I Havet udfor Newfoundland og paa de transatlantiske Dampskibsruiter var der usædvanlig megen Is, baade Fladis og Isfjælde, og Forholdene var i Marts til Juli værre, end de har været i mange Aar.

Ved Grønlands Sydvestkyst var Aaret særlig gunstigt. Storisen naaede Kap Farvel den 10. Februar og gik i April og Maj op til Godthaabs Bredde; i Juni var der ringe Is, og i Juli saa man ingen Storis mere. Allerede i Maj var Diskobugtens indre Ejorde isfri.

Fra Baffinsbugten og Lancaster-Sund haves ingen Efterretninger; de skotske Hvalfangere har i mange Aar givet Institutet Oplysninger herfra; i Aar var der kun et Skib deroppe, og mulig vil

Hvalfangsten helt ophøre, saaledes at man rimeligvis i Fremtiden helt er afskaaret fra at faa Efterretninger derfra.

I det arktiske nordamerikanske Arkipelag synes Isforholdene at have været gunstige, da Kapt. Bernier Øst fra naaede frem til Banks Land, og i Beringshavet har de været lidt gunstigere end normalt. Den første Dampner kom til Nome (By paa Nordsiden af Norton Sound i Alaska) allerede den 13. Juni. I Beauforthavet synes Isforholdene i det mindste hen paa Sommeren at have været ret gunstige, særlig var der omkring Point Barrow meget aabent Vand.

Det anføres, at Isforholdene i Eftersommeren 1909 langs Grønlands Østkyst giver Anledning til at vente mindre Istilførsel ned langs Grønlands sydlige Østkyst i 1910, og heraf kan atter følge gunstige Isforhold langs Grønlands Sydvestkyst i Sommeren 1910.

Den største Del af Værket optages af en Samling Detailoplysninger af megen Interesse for Studiet af de arktiske Forhold.

Ole Olufsen.

Die Polarvölker. Von Dr. A. Byhan. Mit 16 Tafeln und 2 Karten. Leipzig 1909. Verlag Quelle u. Meyer. 8°. 148 S.

Dette lille Værk hører til Samlingen, der udgives fra ovennævnte Forlag under Fællestitlen »Wissenschaft und Bildung«. Udgiver Dr. Paul Herre. Det behandler i 10 Kapitler Polarfolkenes aandelige og materielle Liv og indeholder i sammentrængt Form virkelig en god Fremstilling af de væsentligere Sider i disse Folks Tilværelse. Naar hertil kommer den lave Pris. for hvilken disse Publikationer sælges, maa man betragte det som fortjenstfuldt.

Der ligger en vis Fare i saaledes at slaa alle de i de koldeste Regioner levende Folk sammen i en afsluttet Gruppe, da ikke-faglige Læsere, for hvilke Bogen særlig er bestemt, let kunde faa Indtrykket af, at alle Polarfolk var af samme Afstamning, eller at den Betragtning maaske efterhaanden blev almindelig, at de under alle Omstændigheder maatte ses under et.

Uagtet Polarfolkene i antropologisk Henseende viser en mere eller mindre udpræget mongolsk Karakter, saa er der dog næppe Tvivl om, at de er udsprungne fra forskellige Folkestammer, fra hvilke de har udskilt sig af en eller anden Grund, Krige